

Skogsstyrelsen
registrator@skogsstyrelsen.se
stefan.karlsson@skogsstyrelsen.se

Diarienummer
2020/1919

Datum
2020-08-31

Remissvar angående *Frivilliga avsättningar – förslag på system för uppföljning av geografiskt läge, varaktighet och naturvårdskvalitet*

BirdLife Sverige har givits möjlighet att inkomma med synpunkter på den rapport om frivilliga avsättningar som utarbetats i samarbete mellan Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket. Vi delger här nedan våra ståndpunkter i frågan.

Vi ser mycket positivt på uppmaningar från civilsamhälle och politiker – på såväl nationellt plan som inom EU och FN – om ökad transparens och öppenhet avseende de frivilliga avsättningarna. Detta kommer i bästa fall att ge ett välkommet bidrag till grön infrastruktur. Detta är i sin tur beroende på avsättningarnas kvalitet, storlek och konnektivitet med andra områden.

BirdLife Sverige har även i flera andra sammanhang betonat att de frivilliga avsättningarna måste vara långsiktiga och kvalitetssäkrade för att kunna vara pålitliga och kunna inräknas i den officiella statistiken över skyddad natur. Detta gäller även utvecklingen av det frivilligt styrda programmet *Komet*, som bygger på markägarens egen vilja att skydda sin mark. Avsättningarna måste i betydligt högre grad styras mot marker som har höga naturvärden (jfr. nyckelbiotoper). *Komet* har fått kritik från Riksrevisionen för att vara ineffektiv och att kvalitet och funktion på de områden som skyddats inte är tillfredsställande¹.

Vi instämmer i rapportens konstaterande att det har visat sig att de frivilliga avsättningarna är starkt drivna av de markägare som är certifierade och förekommer i betydligt mindre grad hos andra markägarkategorier. Vi hoppas därför på nya eller utvecklade skydds- och ersättningsformer som bygger på frivillighet men ändå skapar så starka incitament att skydda och bevara biologisk mångfald (och andra allmänna intressen såsom kulturmiljövärden, friluftslivsvärden och rennäring) att systemet blir utbrett och allmängiltigt. Här ser vi t.ex. förslaget om naturvårdsavdrag² som ett viktigt inslag, vilket vi bl.a. framfört till skogsutredningen.

Rapportens förslag

När det gäller förslag i rapporten stödjer vi förslaget i 4.2.1 om frivillig inrapportering, med förbehållet att rapporteringens geografiska belägenhet ska finnas tillgänglig. Vi anser att det geografiska läget för en frivillig avsättning som ska räknas i ett nationellt register över frivilligt avsatt natur är av sådan väsentlighet att det inte kan utelämnas. Utelämnande av det geografiska läget innebär att transparensen kraftigt åsidosätts.

När det gäller förslag 4.2.2 anser BirdLife Sverige att för enskilda ägare som äger mer än 5 000 hektar skogsmark ska samma regler gälla som för övriga ägare med mer än 5 000 hektar skogsmark – d.v.s. att dessa i enlighet med uppgiftslämnarskyldigheten årligen digitalt inrapporterar det geografiska läget av de frivilliga avsättningarna. Inrapporteringen ska möjliggöra skattning av areal, varaktighet och naturvårdskvalitet. För enskilda ägare med mindre än 5 000 hektar skogsmark stödjer vi förslag 1.

När det gäller förslag 4.2.3 för övriga ägare ansluter vi oss till huvudförslaget.

¹ <https://www.landskogsbruk.se/skog/riksrevisionen-kritiserar-skogsinsatser/>

² <https://www.landskogsbruk.se/debatt/infor-ett-skattefritt-naturvardsavdrag/>

Även när det gäller förslag 4.2.4 om naturvårdskvalitet och varaktighet ansluter vi oss till förslaget. När det gäller varaktigheten anser vi emellertid att liggande förslag inte möter de krav på varaktighet som t.ex. riksrevisionen fört fram. Även Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen har påtalat väsentligheten av att utveckla hanteringen av frivilliga avsättningar i samband med försäljningar av fastigheter så att varaktigheten tillvaratas på ett effektivt sätt. Det borde därför ligga i myndigheternas eget intresse att lämna konkreta förslag i denna remiss som minskar risken att frivilliga avsättningar "försvinner" i samband med försäljningar. I remissen uppskattas detta kunna uppgå till ca 10 000 ha. Ofta är det så att försäljningar av tidigare frivilliga avsättningar uppmärksammas av den ideella naturvården när nästa ägare väljer att avverkningsanmäla dem. Inte sällan rör det sig om värdefulla skogsmiljöer, vilket skapar dålig publicitet för det försäljande företaget men också för myndigheterna som ofta saknar medel (och ambition?) att skydda dessa. Här räcker inte det liggande förslaget om att "*varaktigheten kan fångas in genom krav på redovisning av geografiska läget*".

Vi saknar förslag som stärker att frivilliga avsättningar bibehålls i samband med försäljning. Möjligen kan förslaget om naturvårdsbidrag, eller en utveckling av detta, ge en lösning på detta mycket stora problem.

BirdLife Sverige vill också påpeka de avslöjanden som framkommit kring varaktigheten för registrerade nyckelbiotoper³. Detta stärker behovet av att Skogsstyrelsen säkerställer att varaktigheten även för dessa kan fångas in genom krav på redovisning av det geografiska läget. I avslöjandena framkom att Skogsstyrelsen inte gör några uppföljningar på förändringar i bolagens nyckelbiotoper. Myndigheten sparar heller inte äldre versioner av sin databas över bolagens nyckelbiotoper, utan dessa skrivs över vid varje uppdatering. Detta gör att Skogsstyrelsen själva inte har någon historik på bolagens nyckelbiotoper eller deras förändringar över tid, vilket är mycket besvärande.

I remissen saknas förslag på hur de frivilliga avsättningarna ska redovisas av markägare som har mindre än 5 000 hektar skogsmark. I dagsläget rör det sig om måttliga ca 100 000 ha, men omfattningen kan mycket väl öka väsentligt framöver. Vi anser därför att myndigheterna bör återkomma med förslag på hur även mindre markägare kan öka sin rapporteringsgrad på ett smidigt sätt. Även i detta sammanhang kan kanske det skattefria naturvårdsavdraget som vi föreslår vara en väg framåt, om det kombineras med rapporterings-skyldighet.

Övriga kommentarer på remissen

I avsnitt 1.6 beskrivs mycket kortfattat de förändringar i skogspolitiken som genomfördes i början av 1990-talet. Skogspolitiken utgör grunden för vad remissen handlar om och BirdLife Sverige anser därför att det i beskrivningen saknas viktiga detaljer. Man nämner t.ex. inte avskaffandet av den s.k. skogsvårdsavgiften (1 juli 1992), som ju var en av de drivkrafter som skulle stimulera frivilligheten.

En aspekt som vi anser vara dåligt belyst i rapporten är risken för dubbelräkning. Det finns en kryptisk formulering om detta i början av avsnitt 2.3, men vi tycker inte att den tillräckligt belyser problematiken och risken för dubbelräkning. Några exempel:

- Ett naturvårdsavtal räknas som formellt områdesskydd. I PEFC räknas samma avtal enligt PEFC-standarden (p. 5.1.7) som en "frivillig avsättning" (trots att ersättningen för naturvårdsavtal numera är ganska rejäl). Här finns en uppenbar risk för dubbelräkning.
- En markägare avsätter ett område som frivillig avsättning. Kvaliteten på området leder senare till att länsstyrelsen inrättar ett naturreservat. Enligt PEFC-standarden (p. 5.1.8) kvarstår området samtidigt som frivillig avsättning.

³ <https://www.skogsgrupp.se/bolagens-borttagna-nb/>

- Enligt vår erfarenhet kan frivilliga avsättningar (särskilt inom "småskogsbruket") till stor del utgöras av impediment. Det kan ifrågasättas om impediment verkligen ska räknas som frivillig avsättning trots att de redan är formellt skyddade av skogsvårdslagen.

BirdLife Sverige finner det rimligt att skogsägarrörelsens bolag Svenska Skogsägarplaner AB samt den databas över digitala skogsbruksplaner som upprättas hos Södra, Mellanskog och Norra skog, bör hanteras i likhet med uppgifter från kategorin "övriga ägare". Eftersom dessa frivilliga avsättningar utgör en så betydande andel är det – inte minst utifrån ett rent statistiskt perspektiv – nödvändigt att de redovisas öppet (men kanske utan att markägarens personuppgifter anges). Om enskilda markägare som ingår i nämnda skogsägarrörelse motsätter sig att deras frivilliga avsättnings geografiska läge redovisas öppet, bör heller inte deras avsättningar räknas med i den officiella statistiken.

Angående ekonomiska incitament konstaterar rapporten (i avsnitt 3.5) att det vid direkt ersättning från staten går att ifrågasätta hur "frivilliga" de frivilliga avsättningarna egentligen blir. Det kan också uppfattas som en inblandning i certifieringarnas arbete, eftersom dessa är drivande i utvecklingen av de frivilliga avsättningarna. BirdLife Sverige förordar istället i första hand att man utvecklar nya system som stimulerar till frivilliga avsättningar, t.ex. det skattefria naturvårdsavdrag vi nämnt tidigare.

Det framgår inte av rapporten hur de frivilliga avsättningarna kommer att visas för allmänheten framöver. Idag finns ett flertal webbportaler där detta skulle kunna ske, t.ex. Skogsstyrelsens *Skogens pärlor* och Naturvårdsverkets *Skyddad natur*. God och lättillgänglig visualisering är en del av den transparens som eftersträvas.

För BirdLife Sverige,

Christer Johansson
Styrelseledamot
Tel. 073 422 61 57
E-post: christer.johansson@birdlife.se

Lotta Berg
Ordförande
Tel. 070 881 28 14
E-post: lotta.berg@birdlife.se